

УДК: 81'373.7:821.161.2:008 (477) «20»

В. В. Бадюл

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»,
аспірант кафедри української філології і
методики навчання фахових дисциплін

СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ ПРИРОДНОГО КОДУ КУЛЬТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ ХХІ СТОЛІТТЯ)

У статті наголошено, що в лінгвістиці кінця ХХ століття стало можливим прийняття такого постулату: мова найтісніше пов'язана з культурою; вона зароджується в ній, розвивається в ній і виражає її. На основі цієї ідеї виникла нова наука – лінгвокультурологія. Зауважено, що термінологічна система та методологічний апарат лінгвокультурології наразі перебувають на стадії розвитку; майже всі дослідники одностайні в тому, що в основі визначення поняття «лінгвокультурологія» є діада: «мова – культура». Зазначено, що активізація в ХХІ столітті лінгвокультурологічної проблематики сприяла актуалізації використання поняття «код культури», яке релевантно відтворює лінгвокультурологія завдяки фразеологічним ресурсам мови. Підкреслено, що виявлення культурно маркованих сигналів у фразеологічних одиницях як згорнутих мікротекстах, що зберігають культурну інформацію, а компоненти та образи яких пронизані культурними кодами сприяє усвідомленню механізмів поєднання у фразеологічному знакові мовної та культурної семантики. Зауважено, що код культури втілює відповідність між планом змісту і планом вираження знака, задає «значущість знака, а інтерпретатор цю значущість розкриває, «розшифровує», тобто розуміє знак». На цій підставі у межах фразеологічної трансляції природного коду культури на матеріалі української жіночої прози початку ХХІ століття виокремлено й досліджено такі субкоди культури: природно-стихійний; природно-ландшафтний; субкод культури явищ природи; природно-речовинний субкод; космічний субкод культури. Узагальнено, що в матеріальному світі людину оточує велика кількість природних об'єктів, а отже, кодування природних об'єктів через компонентні індекси фразеологічних одиниць надає їм нових характеристик і властивостей.

Ключові слова: код культури, фразеологічна одиниця, природний код культури, українська жіноча проза ХХІ століття.

Наприкінці ХХ століття у мовознавстві постала нова сфера знань – лінгвокультурологія, яка висунула основний постулат: мова не лише пов'язана з культурою, а й виражає її. Мова одночасно є засобом утворення, розвитку та

збереження у формі текстів культури, а також її частиною, адже за допомогою мови створюються реальні, об'єктивні твори матеріальної та духовної культури [10, с. 28].

Активізація в ХХІ столітті лінгвокультурологічної проблематики сприяла актуалізації використання поняття «код культури», яке релевантно відтворює лінгвокультурологія завдяки фразеологічним ресурсам мови.

Виявлення культурно маркованих сигналів у фразеологічних одиницях (далі – ФО) як «згорнутих» мікротекстах, що зберігають культурну інформацію, а компоненти та образи яких пронизані культурними кодами [13, с. 62] сприяє усвідомленню механізмів поєднання у ФО мовної та культурної семантики.

Зауважимо, що лінгвокультурологічні студіювання фраземного фонду мови визначувані нині активізацією досліджень, присвячених опрацюванню особливостей відображення у ФО елементів народної культури (Н. Д. Бабич, В. М. Васильченко, Т. В. Григоренко, М. В. Жуйкова, Г. Т. Кузь, Л. В. Мельник, Л. В. Савченко, М. В. Скаб, Д. В. Ужченко), виявлення способів втілення культурної інформації у семантиці ФО та її розкодування через співвіднесення з кодами культури (Г. Г. Демиденко, Ж. В. Краснобаєва-Чорна, О. П. Левченко, О. С. Пальчевська, Л. В. Савченко, О. О. Селіванова, Н. О. Скоробагатько, О. С. Снитко, І. С. Чибор, Л. Ф. Щербачук). Проте фразеологічне кодування культури в сучасній українській жіночій прозі не дістало ґрунтовного вивчення, що й зумовлює актуальність нашої наукової розвідки.

Мета статті – дослідити структуру природного коду культури, фразеологічно інтерпретованого в українській жіночій прозі початку ХХІ століття.

Поставлена мета передбачає вирішення таких *завдань*: 1) з'ясувати особливості тлумачення й класифікації поняття «код культури»; 2) дослідити структурні особливості природного коду культури, трансльованого фразеологічними одиницями української жіночої прози початку ХХІ століття; 3) пояснити фразеотворчу активність «природних» компонентів ФО щемлиивої прози талановитих українських майстринь художнього слова сьогодення.

Лінгвокультурологічний напрям у фразеології досліджує взаємодію мови і культури крізь призму культурно-національної свідомості та її фразеологічної презентації (Н. Брагіна, В. Телія). Ґрунтовною в цьому аспекті є позиція українського мовознавця І. Ф. Заваринської, котра стверджує, що «з-поміж вербальних знаків культури особливе місце належить фразеологічним одиницям, які у своєму образному значенні містять культурну інформацію, джерелом якої є соціум, історія, література, міфологія, релігія і яка пов'язана з позамовними факторами» [4, с. 6].

Принцип інтерпретації фразеологічних одиниць як «знаків культури» полягає в реконструкції глибинних смислів, які закладені в їхній семантиці. У зв'язку з цим доречно з'ясувати особливості поняття «код культури» як структурного елемента організації культурного простору.

Зауважимо, що код культури втілює відповідність між планом змісту і планом вираження знака, задає «значущість знака, а інтерпретатор цю значущість розкриває, «розшифровує», тобто розуміє знак» [5, с. 30].

Якщо прийняти за вихідне положення О. Селіванової про те, що код культури – це «мережа членування, категоризації, оцінок інтеріоризованого світу та внутрішнього досвіду людини, зумовлена культурою певного етносу й репрезентована в семіотичних системах природної мови, мистецтва, обрядів, звичаїв, вірувань, а також у нормах моралі, поведінці членів етнічної спільноти» [14, с. 43], то впливає, що код культури як вторинна знакова система, за слушним твердженням І. С. Чибор, акумулює ціннісний для культури зміст і функціонує як спосіб опису світогляду лінгвоспільноти [18]. Крім того, враховуючи вищезазначені твердження, код передбачає вторинне використання знаків, які вже мають закріплене за собою первинне значення. Природа первинних знаків відрізняється: це можуть бути природні об'єкти (тваринний, рослинний коди), речі (предметний код) та інші прояви дійсності.

На цій підставі підтримуємо думку М. Л. Ковшової, що найбільш оптимальною для лінгвокультурологічного аналізу є організація культурних знаків у код культури за тематичною ознакою: «людина» (антропний код), «природа» (природний код), «річ» (речовий код) тощо [6, с. 174].

Співвідношення з кодами культури, як стверджує науковець В. М. Телія, – це кореспонденція фразеологізму з тими джерелами – живими істотами, артефактами, ментофактами, та ін., які є предметами «окультуреного» їхнього осмислення та оцінювання людиною в процесі життєдіяльності [16].

Для вивчення ціннісного змісту культури в семантиці ФО сучасної української жіночої прози обрано *природний код культури* (далі – природний КК). Пояснено це тим, що із сивої давнини й до сьогодні життя людини міцно пов'язане з образами природи, які знайшли своє відображення у ФО.

Вважаємо, що *природний код культури* – сукупність номіналем, що позначають природні явища, об'єкти світу природи та приписувані їм властивості й виступають як джерело осмислення людиною світу. Код природи явно пов'язаний з реальним світом і «базується на емблематиці природного плану» [див. 13, с. 123]. Наприклад: «Щоб за п'ять хвилин хоч із-під землі діставай той номер! – наказав я» [3, с. 147]; «Та вони ж як вода й полум'я, як небо й земля» [3, с. 182]; «Здається, Влад навів-таки довідки про Оксану, бо поводив себе стримано, інтелігентно, без зайвих випадів, взявши, очевидно, на озброєння вислів – *вода і камінь точить*» [9, с. 34]; «*Під лежачий камінь, донечко, і вода не тече...*» [15, с. 10].

У межах фразеологічної трансляції природного КК на матеріалі української жіночої прози початку ХХІ століття виокремлено такі субкоди культури (далі – СКК):

1) природно-стихійний СКК – сукупність найменувань стихій. Компоненти-стихії *вогонь, вода, повітря, земля* відображені у ФО. Це можуть бути по-

одинокі контексти: «**Нема, доню, диму без вогню**» [15, с. 52]; «**Він, мов вогню, боявся дружини**» [8, с. 119] (пор.: як вогню з сл. боятися) – «дуже, сильно» [17, с. 140]; «...блискучі машинки, яких у крамниці **днем із вогнем не знайдеш...**» [3, с. 150] (пор.: *вдень з вогнем не знайти*) – «2. Дуже рідкісний» [17, с. 340]; «... мені захотілося зникнути, **піти в землю**» [3, с. 198]; «**У воді горя не втопиш, хай навіть там інколи можна побачити і Сонце, і Місяць...**» [9, с. 214] (пор.: *топити горе*) – «тамувати, приглушувати тяжкі почуття, думки» [17, с. 889]; «**І ніби у воду канула**» [11, с. 138] (пор.: *ніби у воду впасти*) – «1. Зникнути безслідно; пропасти» [17, с. 148] чи повторювані: «**От і знову грозилася вивести мене на чисту воду й показати людям моє справжнє обличчя, якщо я...**» [3, с. 127]; «**І ти вирішив вивести їх на чисту воду?** – посміхнувся Іван» [15, с. 196] (пор.: *вивести на чисту воду*) – «1. Викривати чію-небудь непорядність, підступність, нечесність [17, с. 83]; «**Той зошит наче крізь землю провалився**» [3, с. 19]; «... **хочеться крізь землю провалитися**» [3, с. 96]; «**Так, звісно, вона мала б почервоніти, знітитися, від сорому, певне, провалитися крізь землю...**» [9, с. 160]; «**Готовий був крізь землю провалитися**» [8, с. 256] (пор.: *готовий провалитися крізь землю*) – «у когось виникає бажання якомога швидше звідкись зникнути» [17, с. 410].

У природно-стихійному СКК української жіночої прози початку ХХІ століття фіксуємо антонімічні ФО: «**Коли Єва отримала свою першу пачку грошей..., тоді вона вирішила, що «землю гризтиме» заради цієї пачки**» [12, с. 10]; «**Молось землю риє**» [12, с. 15]; «**Як у воду опущений**» [7, с. 55].

ФО з кількома компонентами природно-стихійного СКК транслюють, що для злагодженої роботи будь-яка установа повинна бути командою: «**І головне: мої працівники мають бути відданими мені, готовими йти за мене у вогонь і воду**» [3, с. 129] (пор.: *в вогонь і воду* з сл. іти) – «на будь-який самовідданий вчинок; на все» [17, с. 140]. До цитованого речення входить ФО, компоненти якого *вогонь і вода* – не найменування природних явищ, а назви стихій, які з давніх-давен були символами головних життєвих випробувань людини.

Загалом природно-стихійний СКК найбільший за обсягом у фразеологічному фонді української жіночої прози початку ХХІ століття. Крім універсальних моделей природно-стихійного СКК функціонально значущі також інші моделі кореляції. Зокрема, у ФО цього СКК наявні міжкодові двокомпонентні переходи: 1) природний + соматичний: «...**розкидаю зруб, зітру з лиця землі, засиплю піском і закатаю асфальтом**» [3, с. 137]; «**Я взяла тебе на понт – і просто пальцем у небо**» [3, с. 110] (пор.: *попасти пальцем в небо*) – «сказати чи зробити що-небудь невлад, помилитися у поясненні чи визначенні чогось» [17, с. 674]; «**Вона робить ковток золотого пійла, тепло розливається тілом, в очах мерехтять вогники**» [8, с. 196]; «**Земля хиталася в Соні під ногами...**» [15, с. 82; 15, с. 98] (пор.: *земля горить під ногами*) – «для кого-небудь становище стає критичним, безвихідним» [17, с. 332]; «**Ніжні пелюстки її губ торкаються його, шершавих і потрісканих від того, що вже давно і краплі води**

не мав у роті...» [8, с. 161]; 2) природний + квантитативний: «*Може, це не її папери, може, то все випадковість, — насилу застогнав професор, бо ж опинився між двох вогнів»* [9, с. 98] (пор.: між двох вогнів з сл. опинитися) – «у такому скрутному становищі, коли небезпека загрожує з обох боків» [17, с. 141]; «*Як дві краплі води! І волосся в неї таке ж гарне було, як у тебе, довге...»* [15, с. 11] (пор.: як дві краплі води) – «дуже, зовсім» [17, с. 394]; 3) зооморфний + природний: «*Почали викликати в слідчі органи працівників музею, але всі звинувачення з них як із гуски вода»* [3, с. 141] (пор.: як з гуски вода) – «хто-небудь зовсім не реагує на щось: ніщо не впливає, не діє на когось» [17, с. 141].

Також у ФО природно-стихійного СКК наявні міжкодові трикомпонентні переходи: квантитативний + природний + гастрономічний: «*Якщо вже якимсь там родакам, якійсь там сьомій воді на киселі...»* [3, с. 135]; «*Як казав сам Арсен, сьома вода на киселі»* [8, с. 42] (пор.: сьома вода на киселі) – «дуже далека рідня» [17, с. 141].

Крім того, сучасні майстрині художнього слова вдаються модифікованого вживання ФО природно-стихійного СКК. Зафіксовано міжкодові чотирикомпонентні переходи: предметний + природний + соматичний + темпоральний: «*Поліна присоромила мене тою правдою, а це як відро холодної води вилити на голову посеред літа»* [9, с. 197] (пор.: вилити поміи) – «несправедливо ганьбити кого-небудь» [17, с. 93].

2) СКК явищ природи – сукупність найменувань природних явищ та їхніх проявів: «*Я стояв, наче блискавкою вражений, — тримав у руках ручку ляди й не знав, що з нею робити»* [3, с. 31]; «*І враз уже під самий ранок наче блискавка його вдарила»* [8, с. 124]; «*...аби все згнуло, вкрилося мороком і ніколи не поверталось»* [12, с. 8] (пор.: вкритися іржею) – «довго не використовуватися, забутися, застаріти» [17, с. 136]; «*Я відповіла, що якщо навіть сама стану бурюлькою, усе одно буду тримати прапор»* [15, с. 22]; «*Сидить у пластиковому кріслі, думає: чи занесе мене сюди ще якимось вітром»* [7, с. 32]; «*Мешкає Таня на Лівому березі, в районі, куди нормальних киян ніяким вітром ніколи не заносить»* [7, с. 48]; «*Сказала — і як вітром її здуло»* [15, с. 18]; «*...і тільки об'їждчик на коні чи бригадир на бричці до краю поля наблизиться — їх як вітром здувало»* [8, с. 117] (пор.: як вітром здуло) – «хто або що-небудь несподівано або безслідно зник» [17, с. 332].

Функціонально значущі, на наш погляд ФО СКК явищ природи, структура яких бінарно транслює природу, тобто явища природи переплетені з номінатами на позначення об'єктів космосу: «*Несподіваний дзвінок Стасі грянув як грім серед ясного неба»* [2, с. 238]; «*Як грім серед ясного неба»* [7, с. 69]; «*Те, що «дороженька» невісточка не хоче вступати до університетської аспірантури, було для Брехів мов грім серед ясного неба»* [9, с. 178] (пор.: мов грім серед ясного неба) – «несподівано, раптово, зненацька» [17, с. 198].

ФО СКК явищ природи містять міжкодові двокомпонентні переходи:

1) природний + біоморфний: «*Щойно цей козел із бедриком полізе на го-*

рище, до Анжелиного мольберта, я вискочу за двері – **і лови вітра в полі**» [8, с. 184] (пор.: *шукати вітра в полі*) – «1. Не можна знайти кого-небудь, марно намагатися дізнатися про чиєсь місцеперебування» [17, с. 969];

2) природний + соматичний: «Тільки б не звалилася на мене, **як сніг на голову**» [3, с. 77]; «Директорська посада звалилася на чоловіка, **мов сніг на голову...**» [8, с. 44] (пор.: *мов сніг на голову* з сл. *звалюватися*) – «зовсім несподівано; раптово» [17, с. 837]; 3) предметний + природний: «– *Та знаю я вас, писак: за сенсаціями рище, а в кишені вітер свище*» [3, с. 112]; «...бо в нього, бачте, **у кишенях вітер свище**» [3, с. 114]; «...а у муляра, подумав Дан, мабуть, **у кишені вітер свище**» [12, с. 71] (пор.: *вітер у кишені свище*) – «1. Нема грошей» [17, с. 131].

3) природно-ландшафтний СКК – це сукупність найменувань природних об'єктів, які оточують людину, і ті з них, які вона опанувала в окремому існуванні: «...розмова **пустилася берега**» [2, с. 52] (пор.: *пускатися берега*) – «3. Робити що-небудь по-своєму» [17, с. 721]; «**Ти зовсім на міліні**» [15, с. 147]; «Через цей останній фактор роботи в мене було **хоч греблю гати...**» [11, с. 74] (пор.: *хоч греблю гати*) – «дуже багато, велика кількість кого-, чого-небудь» [17, с. 170]; «...замість **піти на дно, схопився за пір'їнку свідомого і заходився гойдатися на хвилях**» [8, с. 27] (пор.: *спуститися на дно*) – «2. Морально спустошуватися, опускаватися» [17, с. 855]; «**А чому ви вирішили, що я тримаюся на плаву, Алексе**» [7, с. 19]; «**А ви, Ларисо, як ви тримаєтесь на плаву в цьому житті**» [7, с. 27].

Привертає увагу той факт, що серед ФО природно-ландшафтного СКК в українській жіночій прозі початку ХХІ століття є ФО із компонентами-фаворитами *гора, течія, хвиля*: «**Але цікавість і упертість взяли гору**» [1, с. 178]; «**Але, певне, досвід таки взяв гору над збентеженням...**» [9, с. 118] (пор.: *взяти гору*) – «2. Перемагати, переборювати, долати кого-, що-небудь» [17, с. 55]; «**А потім, коли маєш настрій, вернеш гори за годину**» [2, с. 211] (пор.: *вернути гори*) – «зробити, виконати велику, навіть неможливу роботу; зробити дуже багато» [17, с. 613]; «**І Ліза вирішила пливти за течією**» [11, с. 94]; «**Однак продовжував пливти за течією, як і всі**» [8, с. 41] (пор.: *пливти за течією*) – «пасивно підкорятися обставинам, нічого не роблячи для поліпшення свого становища» [17, с. 647]; «...однак Оксана не настільки заблукала, щоб погодитися на це, а тому продовжує **пливти проти течії**» [9, с. 92] (пор.: *пливти проти течії*) – «діяти самостійно, всупереч усталеним поглядам, зразкам і традиціям» [17, с. 647]; «Тільки й спокою в хаті, коли **кожен на своїй хвилі**» [1, с. 78]; «**Він був на своїй хвилі, нікого й нічого не помічав...**» [1, с. 148]. У цитованих ФО переважають компоненти водного довілля, у яких сигналізовано про ритм життя сучасних українців.

4) природно-речовинний СКК – сукупність найменувань і їхніх сполучень, що позначають природні об'єкти, у тому числі опановані людиною в їхньому окремому існуванні. Наприклад, компоненти *золото, залізо,*

мідь природного походження відображені у ФО: «В Ірини кожен день **на вагу золота**...» [1, с. 47] (пор.: *на вагу золота*) – «1. Який має першочергове значення; надзвичайно значимий, цінний» [17, с. 65].

5) космічний СКК – сукупність номіналем на позначення об'єктів космосу: «А вона й досі **десь під хмарами літає**» [3, с. 113] (пор.: *високо літати*) – «2. Перебільшувати свої здібності; зазнаватися» [17, с. 441]; «Звичайно, Сергій **зірок із неба в шкільній науці не хапав**» [8, с. 41] (пор.: *зірок з неба не хапати*) – «хто-небудь не відзначається неабиякими здібностями, розумом» [17, с. 919]; «**Спустилися з неба на землю і навіть не зашпорталися**» [9, с. 118] (пор.: *з неба впасти*) – «1. Несподівано» [17, с. 148].

Крім універсальних моделей космічного СКК, функціонально значущі також інші моделі кореляції. Наприклад, у ФО цього СКК наявні міжкомодові двокомпонентні переходи: 1) квантитативний + природний: «**Принаймні Сонька-старша буде на сьомому небі від цієї новини**» [2, с. 223]; «**Коли Софійка повернулася додому, то почувалася на десятому небі від щастя**» [15, с. 114] (пор.: *на сьомому небі з сл. бути*) – «дуже задоволений, радісний, безмежно щасливий» [17, с. 539]; 2) просторовий + природний: «**Ви знаєте, скільки коштувало нам з Іреною та нашим батькам відвоювати місце під сонцем у тій божевільні, що зветься есесером?**» [9, с. 100] (пор.: *місце під сонцем*) – «певне становище в житті, суспільстві» [17, с. 495]. Як доводять приклади, сучасні українці оточили себе такими вербалізованими схемами ФО, які відображають сутність їхнього буття. Відтак, ФО, як і інші одиниці мови, формують образ реального світу, яким його бачать носії. Провідну роль у ФО відіграють певні компоненти, зокрема природного коду культури, які претендують на статус, стрижневих, концептуально і символічно зумовлених.

Отже, у матеріальному світі сучасну людину оточує велика кількість предметів, тому кодування речей через компонентні індекси ФО надає їм нових характеристик і властивостей. Природні об'єкти у ФО сучасної української жіночої прози відображено через космічні явища, стихії, речовини, ландшафт.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в ґрунтовному вивченні особливостей кодування культури у фразеологічній палітрі української жіночої прози початку ХХІ століття.

Література

1. Вдовиченко Г. «Інші пів'яблука» : [роман] / Галина Вдовиченко, передм. М. Руданської. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. – 256 с.
2. Вдовиченко Г. «Пів'яблука» : [роман] / Галина Вдовиченко. – К. : Нора-Друк, 2008. – 240 с.
3. Гуменюк Н. Квіти на снігу: [роман] / Надія Гуменюк. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. – 208 с.
4. Заваринська І. Ф. Лінгвокультурна інформація фразеологізмів з онімним компонентом в англійській, польській та українській мовах : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» / Ірина Федорівна Заваринська. – Рівне, 2009. – 215 с.

5. Ковшова М. Л. «Культурный код» как элемент культурной интерпретации фразеологизмов в лингвокультурологической парадигме исследования / М. Л. Ковшова // Знание. Язык. Культура : материалы Междунар. научной конференции. – Тула : Петровская Гора, 2007. – С. 30–33.
6. Ковшова М. Л. Лингвокультурологический метод во фразеологии : Коды культуры. Изд. 3-е / М. Л. Ковшова. – М : ЛЕНАНД, 2016. – 456 с.
7. Кононенко Євгенія. Ностальгія: [повість] / Євгенія Кононенко. – Львів : Кальварія, 2016. – 136 с.
8. Корній Дара. Зірка для тебе : [роман] / Дара Корній; поетичне оздоблення Л. Долик; передм. О. Хвостової. – 3-тє вид., стереотип. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 304 с.
9. Корній Дара. Тому, що ти є : [роман] / Дара Корній. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2012. – 240 с.
10. Маслова В. А. Лингвокультурология : [учебн. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / В. А. Маслова. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 208с.
11. Роздобудько І. Гудзик; Все, що я хотіла сьогодні...; Оленіум : [романи] / Ірен Роздобудько. – Харків : Фоліо, 2008. – 475 с.
12. Роздобудько І. Дві хвилини правди : [роман] / Ірен Роздобудько. – К. : Нора-Друк, 2008. – 248 с.
13. Савченко Л. В. Феномен етнокодів духовної культури у фразеології української мови : етимологічний та етнолінгвістичний аспекти : [монографія] / Л. В. Савченко. – Сімферополь : Доля, 2013. – 600 с.
14. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : [термінологічна енциклопедія] / О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
15. Талан С. Купеля : [збірка] / Світлана Талан. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 240 с.
16. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М. : Языки русской культуры, 1996. – 288 с.
17. Фразеологічний словник української мови [укл. В. М. Білоноженко та ін.] / В. М. Білоноженко – К. : Наукова думка, 1999. – 984 с.
18. Чибор І. С. Репрезентація міфологічного етнокоду культури в українській фразеології / І. С. Чибор: автореф. дис. ... канд. філол. наук : [спец.] 10.02.01 «Українська мова». – Чернівці, 2016. – 20 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.chnu.edu.ua/res/chnu/chnu_news/.../Aref_Chibor.pdf.

References

1. Galina Vdovichenko. Other apple half: [novel] / Galina Vdovichenko, preface by Nikolai Rudanskyi. – Kharkov : Book Club «Family Leisure Club», 2013. – 256 p.
2. Galina Vdovichenko. Half of apple: [novel] / Galina Vdovichenko. – Kiev: Nora-Druk, 2008. – 240 p.
3. N. Gumenyuk. Flowers in the snow : [novel] / Nadiya Gumenyuk. – Kharkiv : Book Club "Family Leisure Club", 2018. – 208 p.
4. F. Zavorinska. Linguistic and cultural information of phraseologisms with an onymic component in the English, Polish and Ukrainian languages : diss. Cand. filol Sciences: 02.10.17 "Comparative-historical and typological linguistics" / Irina Feodorovna Zavarinska. – Rivne, 2009. – 215 p.
5. M. L. Kovshova. "Cultural code" as an element of the cultural interpretation of phraseologisms in the lingvo-cultural study paradigm / M. L. Kovshova // Knowledge. The language Culture : Materials of the International scientific conference. – Tula: Petrovskaya Gora, 2007. – P. 30–33.
6. M. L. Kovshova. Lingvokulturologichesky method in phraseology: Codes of culture. Izd. 3rd / M. L. Kovshova. – M : LENAND, 2016. – 456 p.

7. Eugenia Kononenko. Nostalgia. Story. – Lviv: Calvary, 2016. – 136 p.
8. Dara Korney. Star for you / Dara Korney. – Kharkov : Book Club «Family Leisure Club», 2016. – 304 p.
9. Dara Korney. Star for you / Dara Korney. – Kharkov : Book Club «Family Leisure Club», 2012. – 240 p.
10. V. A. Maslova. Lingvo-kulturologiya / V. A. Maslova: Educational. manual for a student. higher studies, institutions. – Moscow: Publishing Center "Akademiya", 2001. – 208 p.
11. Iren Rozdobudko. Button; All I want now...; Olenium: novels / Iren Rozdobudko. – Kharkov : Folio, 2008. – 475 p.
12. Iren Rozdobudko. Two minutes truth: novel / Iren Rozdobudko. – Kiev : Nora-Druk, 2008. – 248 p.
13. Lyubov Savchenko. The phenomenon of etnocodes of spiritual culture of the Ukrainian language in phraseology: etymological and ethnolinguistic aspects: monograph / Lyubov Savchenko. – Simferopol : Dolia, 2013. – 600 p.
14. Elena Selivanova. Modern linguistics : Terminology encyclopedia / Elena Selivanova. – Poltava: The environment-K, 2006. – 716 pages.
15. S. Talan. Pools: collection / Svetlana Talan. – Kharkov : Book Club «Family Leisure Club», 240 p.
16. Telyya V. N. Russian phraseology Semantichesky, prahmatyc lynchvokulturolohycheskyy aspects and / V. N. Telyya. – Moscow: Languages of Culture, 288 p.
17. Phraseological Dictionary of the Ukrainian language [made by Vera Bilonozhenko and others] / Vera Bilonozhenko – Kiev: The scientific thought, 1999. – 984 p.
18. S. Chibor. Representation of the mythological ethnocodus of culture in Ukrainian phraseology / I. S. Chibor: author's abstract. dis . Candidate filol Sciences : [special.] 10.02.01 "Ukrainian language". – Chernivtsi, 2016. – 20 p. [Electronic resource]. – Access mode: http://www.chnu.edu.ua/res//chnu/chnu_news/.../Aref_Chibor.pdf

Badyul V. V.

STRUCTURAL MODEL OF THE NATURAL CODE OF CULTURE (ON THE MATERIAL OF THE PHRASEOLOGICAL UNITS OF UKRAINIAN WOMEN'S PROSE OF THE XXI CENTURY)

The article attempts to outline the reorientation of modern linguistic research by analyzing the process of changing scientific paradigms. It is argued that the paradigm of linguistics of the 21 century acquired anthropocentric orientation, and language is studied as a representative form of human consciousness and a product of the creativity of the linguistic personality. It was emphasized that in the field of humanitarian disciplines the expression of anthropocentric orientation was the intensification of cultural research, that is, the emergence of a cultural phenomenon that contains all the diversity of human activity and the realization of this activity in the language. It is emphasized that linguoculture is one of the most promising linguistic disciplines that investigate the connection between language and culture.

It is noted that activation in the 21 century of linguistic and cultural issues contributed to the actualization of the use of the notion of «code of culture», which is relevant reproduction of linguoculture, due to the phraseological resources of the language.

It was emphasized that the identification of culturally flagged signals in phraseological units as collapsed microtext, which preserves cultural information, and whose

components and images are permeated with cultural codes, helps to understand the mechanisms of combination in the phraseological mark of linguistic and cultural semantics.

Note that the code of culture embodies the correspondence between the content plan and the plan of expression of the sign, specifies the significance of the sign, and the interpreter reveals this significance, decrypts, that is, understands the sign. On this basis, the structure of the natural code of culture, phraseologically interpreted in the Ukrainian female prose of the beginning of the 21 century, is explored.

Within the phraseological translation of the natural code of culture on the material of Ukrainian female prose at the beginning of the 21 century, the following subcodes of culture were selected and investigated: natural-spontaneous – a collection of elements of elements; natural-landscape – a collection of names of natural objects that surround a person, and those of which it is mastered in a separate existence; subcode of culture of phenomena of nature – a set of names of natural phenomena and their manifestations; natural-substance subcode of culture – a set of names and their combinations, denoting natural objects, including those acquired by man in their separate existence; space subcodes of culture – a set of nominatives for the designation of space objects.

Keywords: *code of culture, natural code of culture, phraseological units, women's ukrainian prose.*